

Vischnaunca Tujetsch
Gemeinde Tujetsch

Protocol dalla radunonza da vischnaunca

dils 18 da december 2019

allas 20.00 uras ella Sala Cristalla (halla plurivalenta Dulezi) a Sedrun

**Protocol dalla radunanza da vischnaunca dils 18 da december 2019
allas 20.00 uras entochen allas 22.00 uras, ella Sala Cristalla (halla
plurivalenta Dulezi) a Sedrun**

Presidi: Beat Roeschlin (president communal)
Actuar: Simon Collenberg
Dumbravuschs: Armin Albin e Sabrina Flepp
Presents: 43 persunas (inclus suprastonza ed actuar)
Perstgisas: neginas

Tractandas

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol dils 14 da december 2018
3. Preventiv 2020
4. Lescha davart l'energia alpina dalla vischnaunca Tujetsch (lescha energia alpina)
5. Orientaziuns
6. Varia

1. Tractanda   Avertura / Beinvegni

Il president communal Beat Roeschlin fa in cordial beinvegni a tuttas Tuatschinas ed a tuts Tuatschins, als commembers dil cussegl da vischnaunca ed als commembers dalla cumissiun da gestiun tier la quarta radunonza da vischnaunca dil trienni 2017/2020.

Il president communal constatescha che la radunonza ei vegnida convocada tenor las prescripziuns dalla costituziun communal, artechel 30, cun la publicaziun ellas Tuatschinas nr. 24 dils 29 da november 2019 e nr. 25 dils 13 da december 2019 sco era sin la pagina d'internet dalla vischnaunca. Ultra da quei seigi vegniu reparti in messadi en mintga casada.

Ei dat neginas propostas da cumpletar ni midar la gliesta da tractandas, aschia che quella vegn declarada sco approbada. Ils posts sco dumbravuschs sorprendan Armin Albin e Sabrina Flepp.

Las votaziuns vegnan per ordinari fatgas cun maunpli. Tier las votaziuns cun maunpli ei la pluralidad da quels che voteschan decisiva, ein las vuschs ulivas ei la damonda renviada. Ina quarta dils votants presents san pretender scrutini.

2. Tractanda   Approbaziun dil protocol dils 14 da december 2018

Il protocol ei staus publicaus ella Tuatschina nr. 1 dils 4 da schaner 2019. Per quei motiv vegn ei desistiu da preleger il protocol.

Votaziun:

Il protocol dalla radunonza da vischnaunca dils 14 da december 2018 vegn approbaus unanimamein.

3. Tractanda   Preventiv 2020

Introducziun entras il president communal Beat Roeschlin:

Tuts departaments han contonschii respargns. Sche nus vulein aunc spargnar dapli, stuein nus adattar las structuradas. Uonn savein nus cumparegliar per l'emprema gada il preventiv tenor il model da contabilitad HRM2 cun tal pigl onn 2019. Da niev ei il Bogn Sedrun vegnius integraus el quen da gudogn e sperdita. Medemamein vegnin nus a sustener il post d'ambulanza a Mustér cun ina summa da frs. 20'000.00 culla finamira da mantener quella purschida en nossa regiun. Pil manteniment dallas ovradas da protecciun seresultan expensas unicas ella summa da frs. 210'000.00, quellas vegnan per gronda part subvenziunadas. L'introducziun dil plan d'instrucziun 21 ha medemamein caschunau dapli cuosts el scalem superiur. Da niev eisi plinavon previu d'introducir las structuradas dil di ella scola Sedrun. Per quella nova purschida ei ina summa da frs. 20'000.00 vegnida risguardada el preventiv 2020. Il model da contabilitad HRM2 lubescha buca da cudischar ils cuosts pils projects els differents contos. Quels cuosts ston uss vegnir risguardai el quen d'investiziuns.

Nus havein saviu migliurar las entradas. Dall'energia alpina vegnin nus a retscheiver ina pli aulta contribuziun. El preventiv ei ina summa da frs. 900'000.00 vegnida risguardada (cumpart gudogn energia alpina). Tochen oz munta quella summa a frs. 600'000.00. Sin fundament dalla concessiun che lubescha alla Viafier federala (SBB) da far diever dall'aua sutterrana e dall'aua che cuora ord il cuolm, savein nus era quintar cun entradas supplementaras.

La situaziun finanziaria ei pil mument sufficienta. Nus stein avon grondas investiziuns sco la sanaziun dil Bogn Sedrun ch'ei calculada cun frs. 5 milliuns. Las investiziuns ein in toc pli aultas ch'il cashflow (agens mieds dalla vischnaunca). Mintga investiziun porta era cuosts a liunga vesta, oravontut las amortisaziuns. Ord quei motiv eisi impurtont ch'ils gremis politics examineschien da rudien mintga investiziun sco era ils cuosts che talas portan a liunga vesta.

Las entradas ord las taglias prendan plitost giu. Quei schai vid il svilup demografic. Plinavon van era las taglias dallas persunas giuridicas anavos. Cullas entradas ord la concessiun dalla Viafier federala e cun ina pli aulta contribuziun dil gudogn dall'energia alpina ha la vischnaunca l'intenziun da cumpensar la digren tier las taglias. Tenor il preventiv 2020 vegnin nus a contonscher in cashflow (agens mieds) ella summa da frs. 1'356'700.00. Perencunter ein investiziuns ella summa da frs. 2'514'200.00 previdas pigl onn 2020. Cheutras seresulta in deficit da finanziaziun ella summa da frs. 1'157'500.00 (grad d'atgna finanziaziun: 53.96%). Per financiar quella summa ei la vischnaunca sfurzada da prender si capital jester. Pil mument semovan ils tscheins dils emprests sin in bass nivel, nus savein denton buca sco quei vesa ora egl avegnir. Culla fin settember 2019 muntan ils deivets a liunga vesta a frs. 5 milliuns, tochen la fin digl onn 2020 vegnan tals a crescher sin frs. 9.5 milliuns.

Pigl avegnir fetgel jeu las suandontas prognosas:

- Igl ei pusseivel da contonscher in cashflow ella summa d'in milliun e dapli.
- Las investiziuns nettas survargan il cashflow (agens mieds) -> ei seresulta in deficit da finanziaziun.
- Ils deivets a liunga vesta creschan, damai che la vischnaunca ei sfurzada da procurar per emprests per saver financiar las investiziuns.

Nus havein elavurau in plan da finanzas pils proxims treis onns. Quel muossa denter auter:

- Il cashflow (agens mieds) tonscha buca per cuvierer las investiziuns dils proxims onns.
- Pigl onn 2020 ein investiziuns nettas ella summa da frs. 2'514'200.00 planisadas. La facultad netta munta a frs. 3'663'774.12. Per habitont seresulta ina facultad netta da frs. 2'917.00.
- Pigl onn 2021 ein investiziuns ella summa da frs. 7'425'000.00 previdas. Tier talas s'auda la sanaziun dil Bogn Sedrun cun frs. 5 milliuns. Quella gronda investiziun ha per consequenza che las amortisaziuns creschan silsunter.
- Naven digl onn 2021 semida la facultad netta en in deivet net. Il deivet net munta pigl onn 2021 a frs. 2'301'225.88 (deivet net per habitont: frs. 1'832.00) e pigl onn 2022 a frs. 3'266'225.88 (deivet net per habitont: frs. 2'600.00). Pigl onn 2023 seresulta in deivet net da frs. 4'231'225.88 (deivet net per habitont: frs. 3'369.00).

La vischnaunca Tujetsch sa supportar en tut frs. 12 milliuns deivets a liunga vesta.

Tumaisch Valier, president dalla cumissiun da gestiun:

Nies plaid d'entrada ch'ei vegnius prelegius dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 13-11-2019 ei staus publicaus ella Tuatschina. Ord quella raschun selubin nus da serestrencher sils pli essenzials fatgs. Sin pagina 16 dil messadi ei la situaziun finanziaria dalla vischnaunca pigl onn vegnent presentada. Ord il quen da gudogn e sperdita seresulta in cashflow ella summa da frs. 1'356'700.00 visavi investiziuns nettas da frs. 2'514'000.00. Cun auters plaid: Ils deivets creschan danovamein per frs. 1'157'000.00. Ell'introducziun menziunescha la suprastanza communal che la situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Tujetsch seigi sufficienta. Igl ei senz'auter aschia che la vischnaunca sa selubir da far certas investiziuns, denton eisi era da menziunar ch'ils gronds cuosts dalla sanaziun dil bogn cuvretg seresultan pér el decuors digl onn 2021. Tenor il niev model da quen HRM2 ston ils credits vegnir concedi per igl entir project, aschia ch'ils gremis politics e la populaziun han enconuschientscha sur dils cuosts che quel caschuna. Quei vala per tuts affars inclus l'entira infrastruttura turistica. Deplorablamein ei quei buca succediu dapertut el decuors digl onn 2019. Sin fundament dils suranumnai fatgs essan nus dall'opiniun che tuttas instanzas ein obligadas da ponderar da rudien mintga investiziun, damai che las novas investiziuns ein per gronda part cumbinadas cun dapli cuosts da menaschi. Plinavon eisi da setener vid las expensas concedidas el rom dil preventiv. Quei sa naturalmein era mo succeder sch'ei dat buca ord il plenum novs giavischs. Quels ein per gronda part detg vasts. Nus proponin d'acceptar il preventiv 2020 sco quei ch'el ei vegnius presentaus. Era vulein nus buca tralaschar d'engraziar a tuts - cumpriu tuts collaboratur e tuttas collaboraturas - che s'engaschan sin ina moda ni l'otra pil beinstar communal. Plinavon giavischein nus a tuts presents ed absents ina buna fin digl onn e pigl avegnir tut mo il meglier.

Beat Roeschlin, president communal:

Sco proxim suonda la tractaziun dil preventiv dil quen da gudogn e sperdita (2020) e dil quen d'investiziuns (2020).

Tractaziun:

Ei dat neginas damondas ni remarcas dils votants e dallas votantas.

Votaziun:

La radunonza da vischnaunca decida unanimamein:

- a) d'approbar il preventiv 2020 dil quen da gudogn e sperdita dalla vischnaunca da Tujetsch.**
- b) d'approbar il quen d'investiziuns 2020 dalla vischnaunca da Tujetsch.**
- c) da schar il pei da taglia d'entrada e da facultad per igl onn 2020 sin 95% dalla taglia sempla dil cantun.**
- d) da fixar il pei da taglia sin schischom per igl onn 2020 sin 1.5‰.**

4. Tractanda: Lescha davart l'energia alpina dalla vischnaunca Tujetsch (lescha energia alpina)

Introducziun entras Beat Roeschlin, president communal:

L'entschatta fenadur 2018 ei la nova lescha da vischnauncas dil cantun Grischun ida en vigur. L'energia alpina ei responsabla pil provediment d'energia sigl intschess dalla vischnaunca Tujetsch. La vischnaunca ei sin fundament dalla nova lescha da vischnauncas obligada da survegilar instituziuns che adempleschan incumbensas communalas sco il provediment d'energia e da reglar las stipulaziuns en connex cun quei en ina lescha.

La lescha pil provediment d'energia ei en vigur sin palancau cantunal e federal dapi igl onn 2008. Cheutras ei la fiera libra vegnida aviarta parzialmein per ils consuments finals che basegnan per onn sur 100'000 kilowat per ura. Da l'otra vart ein las interpresas ch'ei responsablas per il provediment d'electricitad suttamessas dapi allura a strictas prescripziuns regulatoricas. Da menziunar ei era la strategia d'energia 2050 dalla Confederaziun ch'ei vegnida approvada avon dus onns. Quella cumpeggia medemamein finamiras e mesiras per las energias regenerablas sco era per la reit da provediment. Tenor las informaziuns actualas savein nus ir da quei anora ch'il marcau da fiera vegn aviarts cumpleinamein per tuts consuments finals ils proxims onns.

Concludend savein nus far persenn che la vischnaunca Tujetsch ha stuiu reglar la relaziun giuridica cull'energia alpina muort la nova lescha da vischnauncas digl onn 2018, pervia dallas novas leschas pil provediment d'electricitad e la strategia d'energia 2050 sco era a vosta dallas sfidas che sedattan egl avegnir ella branscha d'electricitad. La relaziun denter l'energia alpina e la vischnaunca vegn reglada entras in model che cumpeggia en tut treis documents. Surordinada ei la strategia dalla proprietaria, silsuenter suondan la lescha dall'energia alpina ed il contract da concessiun. Las interpresas Flims Trin Energie AG, IBC Energie Wasser Chur ed Arosa Energie applicheschan il medem model e han fatg bunas experientschas cun quel. La strategia dalla proprietaria vegn relaschada dalla suprastanza communal. Ella cumpeggia finamiras economicas, socialas e dil menaschi, explicaziuns concernent collaboraziuns e regulaziuns a vosta dalla trasparenza sco era directivas davart la survegilonza e la direcziun dall'energia alpina. La lescha energia alpina remplazza las statutas dall'energia alpina dils 01-07-2017 e la lescha davart l'indemnisaziun dalla vischnaunca Tujetsch per sias prestaziuns en connex cul provediment d'electricitad. La nova lescha vala sco basa legala pil provediment d'electricitad che la vischnaunca Tujetsch ha surdau all'energia alpina. Il contract da concessiun siara la suprastanza communal giu directamein cul cussegl d'administraziun. Quel cumpeggia denter auter las obligaziuns, las prestaziuns, l'incumbensa dall'illuminaziun, regulaziuns pertuccont la conderschida dalla compart dil gudogn dall'energia alpina alla vischnaunca e prescripziuns el connex cul brat d'informaziuns.

Sco vus veseis silla tabella han la suprastanza communal ed il cussegl da vischnaunca retschert novas competenzas. La suprastanza ei obligada da survegilar l'energia alpina e redegia la strategia dalla proprietaria. Plinavon approbescha ella ils preventivs. Il cussegl da vischnaunca ei da niev cumpetents per l'approbaziun dil quen annual e l'utilisaziun dil gudogn. Quella cumpetenza aveva tochen oz la radunonza da vischnaunca dall'energia alpina. La vendita da participaziuns e/ni da spartas acquistadas d'autras interpresas ei da suttametter tenor igl uorden da cumpetenzas dalla constituziun communal als organs corrispundents per la predeliberaziun ed approvaziun. Sur dil transferiment da spartas dall'energia alpina en interpresas independentas dil dretg public ni privat decida la radunonza

da vischnaunca. Sur dalla vendita dall'energia alpina ni da spartas da l'interpresa decidan sco tochen da cheu ils votants e las votantas all'urna. Niev elegia la suprastanza communal il post da revisiun. Tochen oz vegneva quei gremi elegius a caschun dalla radunonza da vischnaunca dall'energia alpina. Plinavon eisi stipulau ella lescha ch'il medem post da revisiun sa surprender l'incarica (revisiun) per in spazi da maximalmein siat onns, sch'ils onns d'uffeci suondan in sunter l'auter. Niev elegia la suprastanza communal era ils commembers dil cussegl d'administraziun. Ella elegia plinavon ord siu miez in president ed in vicepresidente. Ultra da quei seconstituescha il cussegl d'administraziun sez.

Entras quei niev model da cumpetenzas ei l'energia alpina tuttina habla d'agir a moda sperta, damai ch'il cussegl d'administraziun decida sur dalla maioritad dallas fatschentas. La suprastanza communal sa tenor basegns immediat convocar sedutas culla finamira da tractar a moda sperta affars, aschia che l'energia alpina ei habla d'agir enteifer cuort temps tier fatschentas che basegnan tenor la lescha il consentiment dall'executiva.

Cumpetenzas	Cussegl d'adminis traziun	Suprastanza communal	Cussegl da vischnaunca	Radunonza da vischnaunca	Urna
Cumpetenzas generalas					
Survigilonza dall'energia alpina		N			
Relaschar la strategia dalla proprietaria		N			
Approbaziun dil preventiv	V	N			
Approbaziun dil preventiv d'investiziuns	V	N			
Approbaziun dil quen e dil rapport annual			N	V	
Approbaziun dall'utilisaziun dil gudogn			N	V	
Vendita ed externalisaziun					
Vendita dall'energia alpina ni da spartas da tala					V/ N
Vendita da spartas acquistadas d'autras interpresas		N*	N*	N*	N*
Vendita da participaziuns	V	N*	N*	N*	N*
Transferiment da spartas dall'interpresa en interpresas independentas dil dretg public u privat				N	
Elecziuns					
Cussegl d'administraziun		N		V	
Post da revisiun		N		V	

V=tochen oz (tenor las statutas dils 01-07-2019)

N=niev naven dils 01-01-2020 / * tenor las cumpetenzas dalla constituziun communal (tenor la nova lescha)

Tractaziun:

Artechel 19:

Beat Roeschlin, president communal fa la proposta da cumpletar igl artechel 19 cun alinea 4:

⁴ Las suandontas expensas che seresultan ordeifer il preventiv ein exclusas dalla regulaziun tenor alinea 2 e 3 da quest artechel. Sur da quellas expensas sa il cussegl d'administraziun medemamein decider definitivamein ed independent dalla summa:

- a) cuosts supplementars da menaschi sin fundament d'ina pli aulta sviulta en singulas spartas;
- b) cuosts supplementars tier la cumpra d'energia che seresultan entras las cundiziuns sil marcau d'electricidad (prezi e quantidad);
- c) cuosts supplementars e/ni extraordinaris per ademplir l'incumbensa dil provediment d'energia;
- d) cuosts supplementars che seresultan sin fundament d'adattaziuns da leschas, ordinaziuns e regulaziuns surordinadas.

Quei artechel lubescha all'energia alpina da prender decisiuns tier certs affars – quei ch'ei era necessari per ch'il menaschi funcziuneschi.

Votaziun:

La radunonza da vischnaunca decida unanimamein da cumpletar igl artechel 19 cun alinea 4.

Ei dat neginas damondas ni remarcas dils votants e dallas votantas tier ils artechels dalla lescha.

Votaziun:

La radunonza da vischnaunca decida unanimamein:

- a) **d'approbar la lescha davart l'energia alpina dalla vischnaunca Tujetsch (lescha energia alpina).**
- b) **d'abolir las statutas dall'energia alpina digl 01-07-2017 e la lescha davart l'indemnisaziun dalla vischnaunca Tujetsch per sias prestaziuns en connex cul provediment d'electricidad dils 16-03-2018.**

5. Tractanda Orientaziuns

Concessiun – aua sutterrana

La Viafier federala drova l'aua sutterrana sco era l'aua dil cuolm sin terren da Tujetsch per divers indrezs dil tunnel dalla Neat, denter auter per refrestgentar plirs indrezs sco era el cass ch'igl ei da stizzar fiugs. 20 liters cuoran enteifer ina secunda en quei sistem. Nus essan en contractivas culla Viafier federala pertuccont l'indemnisaziun dall'aua e dil dretg per far diever da tala. El cantun Grischun san las vischnauncas decider sur da quels parameters, damai ch'ei exista buca ina lescha cantunala. Tier l'elavuraziun dil model d'indemnisaziuns havein nus analisau sco quei ei reglau en auters loghens tier semegliants cass. Mia finamira ei che la vischnaunca retscheiva totalmein in'indemnisaziun annuala da frs. 150'000.00. La Viafier federala ha inoltrau ina damonda per ina concessiun sur in spazi da 50 onns. L'intenziun sebasea lien da serrar giu in contract per in spazi da 25 onns, da contrahar da niev ils parameters cura che tal cuora giu e prolungir silsuenter tal aunc inagada per il medem spazi. La Viafier federala ei avisada sin quell'aua, schiglioc sa ella buca pli far transports cun rauba heiclia.

Sedrun Disentis Tourismus SA

Las vischnauncas Tujetsch e Disentis/Mustér fundeschan ina nova organisaziun turistica ella fuorma d'ina societad acziunara, numnadamein la Sedrun Disentis Tourismus SA. La nova societad surpren il menaschi operativ dall'uniun Sedrun Mustér Turissem naven dall'entschatta schaner 2020. Las vischnauncas Tujetsch e Mustér daventan acziunarias principalas dalla nova societad ed ein representadas el cussegl d'administraziun. Sur dall'ulteriura constituziun dil cussegl d'administraziun ed ulteriurs detagls el connex culla nova societad acziunara vegnan las duas vischnauncas ad informar pli tard.

Demissiun sco president communal

Jeu hai decidiu da buca pli star a disposiziun sco president communal tier las elecziuns communalas che han liug primavera 2020. Jeu sai festivar l'auter onn miu 65-avel natalezi e s'audel allura era tiels pensiunai. Jeu hai fatg bia viadis cun aviun duront mia carriera professiunala, quei ha schau anavos spuras tier mia sanadad. Plinavon vi jeu uss passentar dapli temps cun mia dunna e realisar mes projects privats ch'jeu ha stuiu spustar il davos temps. Jeu hai sedecidiu encunter l'opziun d'entscheiver ina perioda d'uffeci e calar el decuors da tala. Quei fuss buca stau correct enviars la populaziun e vegn era buca recumandau. Il post president communal cun tuttas sias incaricas multifaras plai a mi ordeifer bein. Jeu sesentel era bein a Tujetsch. Ord quei motiv eisi buca stau sempel da prender quella decisiun ch'ei semadirada duront in liung temps. Ensemen cul team communal hai jeu saviu stabilisar la situaziun dalla vischnaunca suenter che las lavurs el connex cul tunnel dalla Neat ein stadas terminadas. Plinavon hai jeu contonschiu mias ulteriuras finamiras. Jeu sun dil meini ch'igl ei uss uras ch'in/a indigen/a surpren quei post. Nus havein il cletg che dus investurs creien ella Sursassiala e han gia fatg grondas investiziuns els territoris da skis (Andermatt-Sedrun / Sedrun-Mustér) ed ella hotellaria (Andermatt / Mustér). Ord mia vesta ein las perspectivas per la vischnaunca da Tujetsch bunas.

6. Tractanda Varia

Benedetg Hendry, vischin da Sedrun:

Jeu vi menziunar entginas objecziuns che fan empau quittaus a mi. Sedrun secatta a miez dil territori da skis Sedrun-Andermatt ch'ei vegnius colligiaus grazia als investurs. Sch'jeu observeschel tgei capeta da nossa vart, ei quei buca fetg legreivel. Il runal a Planatsch ei vegnius allontanaus. L'ustria a Milez ha piars qualitat, damai che mintga hosp sto sesurvir sesez. Il parc da neiv (snowpark) a Tegia Gronda dat ei buca pli. Persuenter ei in tal parc vegnius aviarts sil territori dil Nätschen. Quei che pertucca las uras d'avertura hai jeu fatg persenn che nies territori (vart da Tujetsch) ei vegnius aviarts pli tard. Il Gemsstock ei numnadamein gia aviarts dapi tschun jamnas. Jeu supplicheschel la vischnaunca Tujetsch ch'ei suenter Samih Sawiris la secunda gronda acziunaria dall'Andermatt Sedrun Sport SA da semetter en per nies territori da skis.

Beat Roeschlin, president communal:

Nus havein in contract da servitud cull'Andermatt Sedrun Sport SA (ASS). En tal eisi denter auter stipulau che l'ASS ei obligada da retrer products da fatschentas localas e risguardar nies commerci. Da quella finamira essan nus denton lunsch naven. La vischnaunca sa buca

tolerar che quell'as determinaziuns vegnan buca tenidas en. La vischnaunca ha il dretg che quell'as stipulaziuns vegnan risguardadas. L'ASS ei tenor il contract da servitud era obligada d'offerir ina purschida duront la stad silla vart Tuatschina. Quei garantescha ella era buca pli dapi che la pendiculara dil Tgom ei buca pli en funcziun. Nus stuein cumbatter per nos dretgs ed encurir il discuors culs responsabels dall'ASS pertuccont quels puncts.

Jeu giavischel a Vus ed a Vossas famiglias bialas fiastas da Nadal ed in bien niev onn 2020.

Sedrun, ils 27 da december 2019

Actuar:
Simon Collenberg

President communal:
Beat Roeschlin